

tekst YOLINE PETERS
fotografie SXC.HU

6

Meer dan bed, bad, broodje pindakaas

Joshua drukt zijn rug tegen de muur en trekt zijn knieën op. Van onder de keukentafel ziet hij de breekbare beentjes van mama en de vale spijkerbroek van zijn vader. 'Teef! Jij bent helemaal nergens goed voor,' schreeuwt papa. 'Nee jij bent lekker. De rekeningen stromen binnen. Hier. Tandarts, energie, lidmaatschap voor jouw voetbal, terwijl je je daar alleen maar lam zuipt in de kantine... En wat doe jij? Geen ene kloot! Je komt laat thuis met een kegel om je kop en verder zien we je niet.' Mama stamp met haar muizenvoetje op de grond. Papa's doet een stap naar voren. Mama gilt. Haar lichaam schudt heen en weer. Een pets galmt door de kamer. Papa beent de deur uit. Mama begint zachtjes te huilen.

In 2007 vluchtten ruim 4300 kinderen met hun moeder mee naar de vrouwenopvang of kwamen ze door bijvoorbeeld huisuitzetting met hun ouder(s) mee naar de maatschappelijke opvang. Veel van deze kinderen hebben te maken gehad met geweld binnen het gezin of een scheiding van de ouders. Een deel van de kinderen is ook zelf mishandeld. Armoede, dakloosheid, verwaarlozing, geweld, wisseling van scholen of een combinatie van de factoren zorgen ervoor dat de kinderen onder ongunstige omstandigheden opgroeien. Het Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg van het UMC St Radboud heeft in opdracht van het ministerie van VWS (volksgezondheid, welzijn en sport) onderzoek gedaan naar het welzijn en de begeleiding van kinderen in de vrouwenopvang of maatschappelijke opvang, omdat de aandacht meestal uitgaat naar de ouders.

Kansen creëren

Er zijn 187 kinderen van 1 tot 18 jaar onderzocht. Daarvan is 74 procent allochtoon. Dat is veel. Landelijk is namelijk 23 procent van de kinderen allochtoon. De meeste jongeren in de opvang doen VMBO (74 procent). Dat is ook een hoger percentage dan in heel Nederland. Meestal komen kinderen met de moeders mee naar de opvang. Ook de moeders hebben een veel lager opleidingsniveau dan de gemiddelde Nederlandse vrouw. Bovendien

werken ze minder. Vaak hebben de moeders ook financiële problemen. Dat geeft de kinderen volgens het onderzoek een minder goed toekomstperspectief. Het advies is dan ook de mogelijkheden om ontplooiingskansen te creëren te onderzoeken. Daarnaast moet volgens het onderzoek voor ouders met geldproblemen praktische ondersteuning worden geboden.

Slechte relaties

Opvallend is dat de kinderen in de opvang vaak geen goed contact hebben met een ouder, familieleden of vrienden buiten de opvang. Terwijl ze deze mensen in de erg moeilijke periode in hun leven misschien wel extra hard nodig hebben. Het onderzoek bepleit stimulering van de relaties met de ouder en familie buiten de opvang. Voorzichtigheid is natuurlijk wel geboden. Het kind moet er baat bij hebben en er niet minder van worden. Over de relatie met vrienden buiten de opvang wordt verder niets gemeld. De nadruk ligt op het investeren in relaties met kinderen binnen de opvang.

De relatie met hun moeder in de opvang waarden kinderen meestal wel positief. In veel gevallen vinden ze de relatie zelfs verbeterd. De medewerkers van de opvangcentra zijn iets minder positief over de relatie tussen moeders en kinderen.

Vrouwenopvang vs. maatschappelijke opvang

Kinderen in de vrouwenopvang hebben vaker baat bij hun verblijf in de opvang dan kinderen in de maatschappelijke opvang. Medewerkers vinden het over het algemeen onwenselijk om kinderen in de setting van de maatschappelijke opvang op te nemen. Medewerker bij een enquête in het onderzoek: 'Kinderen komen te veel in aanraking met niet leeftijdsadequate problemen, zoals drugs, drank en agressie. Daarbij is het voor kinderen en ouders vaak extra moeilijk dat andere cliënten zich met de opvoeding bemoeien'. Medewerkers beoordelen de kwaliteit van de woonsituatie in de opvang voor 43 procent van de kinderen laag. Daarbij scoort de vrouwenopvang hoger dan de maatschappelijke opvang.

Matige begeleiding

De meeste kinderen krijgen bij opname of vlak daarna geen individueel gesprek. Zij krijgen meestal ook geen persoonlijke begeleiding tijdens het verblijf. Van de onderzochte kinderen heeft 80 procent geen individueel begeleidingsplan. Dat terwijl een kind net als de ouder(s) iemand is met een individuele hulpvraag. Veel van deze kinderen hebben vormen van geweld binnen het gezin, dat een veilige basis zou moeten zijn, meegemaakt. Ook medewerkers vinden dat er voor kinderen meer persoonlijke begeleiding zou moeten zijn. Zij zijn daar wat betreft beleid, organisatie en uitvoering echter niet op ingesteld en hebben niet genoeg geld.

Ondanks de matige begeleiding zegt 64 procent van de jongeren (van 13 tot 18 jaar) een aanspreekpunt voor hulp in de opvang te hebben. Het onderzoek pleit voor een vaste mentor voor de kinderen, zodat alle kinderen een duidelijk aanspreekpunt hebben. Daarnaast wordt een individueel begeleidingsplan dat samen met het kind wordt opgesteld, aangeraden.

Gezondheid

Over het algemeen beoordelen medewerkers de kwaliteit van het leven van de kinderen in de opvang als 'niet goed/niet slecht' tot 'redelijk', waarbij de kinderen tot 5 jaar hoger scoren dan de oudere kinderen. De kwaliteit van het leven van kinderen in de vrouwenopvang wordt hoger gewaardeerd dan in de maatschappelijke opvang.

Kinderen in de maatschappelijke opvang komen te veel in aanraking met drugs,

Kinderen hebben een hoog aantal potentieel stressvolle, traumatische gebeurtenissen meegemaakt. Vaak gaat het om een opstapeling van problemen. Naast geweld tussen de ouders is volgens de moeders bij 11 procent van de kinderen sprake geweest van kindermishandeling. Bij nog eens 4 procent bestaat een serieus vermoeden daarvan. Ook het meemaken van een scheiding van de ouders en het wisselen van school kunnen in combinatie met andere factoren traumatische ervaringen zijn. Het onderzoek bepleit gespecialiseerde hulp voor traumaverwerking en de behandeling van psychische problemen. Op deze manier kunnen problemen als 'depressie' teruggedrongen worden. Nu is er bij 46 procent van de jongeren van 13 tot 17 jaar een indicatie voor depressie.

De lichamelijke gezondheid is bij het merendeel van de kinderen van hoge kwaliteit. Slechts een enkeling gebruikt alcohol of drugs.

Actie

Uit het onderzoek blijkt dus dat kinderen nog al eens vergeten worden tijdens de opname van hun gezin en dat er wel degelijk meer op de kinderen toegesneden beleid nodig is. Tijd voor actie dus. Want kinderen mogen niet de dupe worden van de penibele situatie waarin ze buiten hun schuld om belanden.

Meer weten? Alle gegevens en actiepunten zijn te vinden in het boek 'Meer dan bed, bad, broodje pindakaas' van Sonja Brilleslijper-Kater, Mariëlle Beijersbergen, Jolanda Asmoredjo, Carinda Jansen en Judith Wolf. Uitgeverij SWP, Amsterdam. ISBN: 978 90 8850 101 2

7